

Narrativa Embarcat en l'expedició científica de l'Àrtic canadenc, el jove Toni Pou descriu la vida a bord de l'Amundsen, on investiga el gran repte del canvi climàtic. Amb aquesta obra l'autor ha guanyat el premi Godó de Periodisme

Ciència i periodisme a l'Àrtic

Toni Pou
On el dia dorm
amb els ulls oberts.
Un viatge científic
a l'Àrtic canadenc

EMPÍRIES
240 PÀGINES
16 EUROS
Premi Godó de
Periodisme

MARC SOLER

La permanent actualitat del canvi climàtic (o el debat al voltant de la qüestió) hauria de ser prou motiu per apropar-se a aquest llibre. Sent, a més, el desglaç del pol Nord un dels possibles i més que raonables factors que incideixen en aquests canvis, l'expedició a l'Àrtic canadenc que ens explica Toni Pou a bord del vaixell científic i trencagels *Amundsen*, l'interès per aquest llibre hauria de ser per partida doble. L'autor és físic de formació però també és home interessat per la qüestió llibresca com ho demostra el fet que obri i tanqui el llibre parlant de literatura: de Poe, a l'inici, i de Nabókov, al final. I pel mig no s'està de declarar-se entusiasta de Gombrowicz. Per una vegada "les dues cultures" que va definir C.P. Snow, donant-se la mà no tan sovint com caldria desitjar ni en les dues direccions! Pou s'ha dedicat des de sempre al periodisme i a fer pedagogia de la ciència, feina que li ha estat reconeguda amb el segon premi Godó de Periodisme d'Investigació i Reporte-risme.

S'entendrà que no som davant d'un llibre que tingui res a veure amb els viatges dels exploradors del segle XIX que es van llançar a la conquesta dels pols en un accés entre romàntic i patriòtic. L'autor, però, es val d'aquesta història èpica com a contrapunt del que són actualment aquestes expedicions. També contribueix a l'agilitat de la narració la barreja de la vida quotidiana a bord –el menjar, el lleure, la sociabilitat, etc.– amb les recerques, les normes que hi regeixen, la personalitat dels investigadors –la majoria menors de 30 anys–, així com l'experiència de l'autor. L'aventura avui té altres connotacions que ens afecten directament i es projecten cap al futur, tot i que gairebé mai tenen el focus de l'actualitat al damunt, fet que –com molt bé diu l'autor– confirmaria: "La percepció de la ciència com a eix cultural i factor clau per al desenvolupament encara queda massa lluny perquè el volum d'informació que li pertoca arribi a ser comparable amb la seva importància".

El que demostra el llibre de Pou és que es poden explicar de forma entenedora qüestions aparentment difícils de comprendre, sense renunciar al rigor i fer-ho d'una ma-

El físic i escriptor Toni Pou

KIRDI PAV

nera entretinguda. I a la vegada transmetre una visió diferent sobre la ciència i la comunitat científica. De l'Àrtic, al marge del desglaç i la via de comunicació més o menys problemàtica que s'obriria arribat el cas, el forat de la capa d'ozó o de les riqueses minerals i energètiques que s'amaguen sota el *permafrost*, poques informacions ens arriben. Però a l'Àrtic s'amaguen riqueses d'una altra naturalesa que poden permetre construir models per preveure que podria passar amb un pol Nord sense gel a l'estiu. No s'ha d'oblidar que l'Àrtic és una mena de termòmetre per mesurar la temperatura (i la salut) del planeta. Sabem, que els corrents oceànics influeixen en la regulació del clima, i que qualsevol alteració al pol pot afectar el d'una regió que hi estigui allunyada. D'aquí que les recerques que es fan des de l'*Amundsen* estiguin relacionades amb la química i la biologia. Res té d'estrany que siguin objecte d'estudi i anàlisi el fitoplàncton i el zooplàncton, com poden ser alterats pels canvis de temperatura i, per tant, influir en els canvis de la xarxa tròfica (cadena alimentària). La presència de contaminants (pesticides) i la seva circulació també són objecte d'estudi. El lector es preguntarà què amaga el fang del mar de Beaufort perquè els científics hi estiguin tan in-

Pou no renuncia al rigor per explicar assumptes complexos de forma comprensible i entretinguda

teressats. O bé, què es pretén saber investigant les comunitats de bacteris o els fluxos de carboni. Entre altres curiositats sabrem per què a l'Àrtic hi ha mosquits, per què la formació del gel és diferent en aigua dolça o salada i què pot passar si s'altera el mecanisme o com les relacions de la vida quotidiana es poden expressar mitjançant... equacions!

Tot i que aquests temes semblen d'allò més àrids, Pou els presenta de manera que fan entendre les citacions que inclou del físic Richard Feynman (també al principi i al final del llibre) quan deia que "la ciència només fa créixer el misteri i la bellesa d'una flor". |